

Gmina Drawsko leży w północnej Wielkopolsce, na południe od Noteci, od zachodu granicząc z województwem lubuskim. Dużą część jej obszaru zajmuje Puszcza Notecka, największy w kraju obszar wydm śródlądowych, porośnięty borem sosnowym.

Gminę zamieszkuje 5869 osób, jej powierzchnia wynosi 163 km² (nie jest to wiele w porównaniu np. z miastem Piłą zajmującą ponad 100 km²), gęstość zaludnienia to 36 osób/km².

Ponad 75 % powierzchni gminy zajmują obszary trwale pokryte roślinnością, z czego łąki i pastwiska stanowią 12,50% powierzchni a lasy aż 62,50% powierzchni gminy. Przyroda gminy ze względu na położenie na obszarze Puszczy Noteckiej jest raczej monotonna. Na piaszczystych terenach puszczy rośnie przede wszystkim sosna pospolita i brzoza brodawkowata, żyją dziki, jelenie i sarny. Na skraju lasów i na łąkach spotkać można lisy i zające. Płynącą przez gminę rzekę Miałę zasiedlają bobry. W krajobrazie gminy wyraźnie zaznacza się Dolina Noteci pokryta kobiercem zielonych łąk.

Znaczna część terenu znajduje się w strefie chronionego krajobrazu oraz objęta jest ochroną jako obszary sieci Natura 2000. Wśród pomników przyrody jest 6 głazów narzutowych (granitów) na terenie Nadleśnictwa Potrzebowice (leśnictwo Drawsko i Kamiennik) i 3 drzewa, wśród nich dąb „Patriarcha”. Niewątpliwą atrakcją są liczne urokliwe jeziora: 13 o powierzchni do 10 ha oraz Piast i Długie – z lustrem wody w granicach 15 ha. Ich średnia głębokość nie przekracza 5 m. Większość jezior znajduje się w południowej części gminy, pomiędzy wsiami Kwiejce i Piłka. Obecnie zagospodarowane turystycznie są jeziora: Piast w Kwiejcach, Moczydło w Marylinie i Długie w osadzie Borzysko Młyn. Region słynie z bogactwa runa leśnego. Sezon grzybowy w lipcu zaczynają kurki i kanie, później są podgrzybki, borowiki, koźlarze, maślaki, okres zbiorów kończą popularne zielonki. Obficie występują tu także jagody i jeżyny.

Tereny Puszczy Noteckiej, zwłaszcza ubogie piaszczy-

ste gleby, przez długi czas hamowały rozwój osadnictwa. Pierwsze osady ludzkie powstawały w pobliżu wody, koncentrując się wzdłuż linii rzeki Miały i Noteci. Zakładano tam tartaki obrabiające drewno, którego było pod dostatkiem. Najstarszą wsią na terenie gminy jest Drawsko wzmiankowane już w 1298 roku. Kolejne wsie powstawały w XVI wieku; należą do nich: Drawski Młyn, Pęckowo i Chełst. Wiek XVII przynosi założenie osady młyńskiej Piłka. Dopiero w wieku XVIII powstały wsie Zieleniec (obecnie część wsi Kwiejce Nowe); Kwiejce Nowe oraz Kamiennik, Kawczyn i Pełcza.

Różny jest układ przestrzenny wsi na terenie gminy: Drawsko, Chełst i Kwiejce mają układ zbliżony do ulicówek, Piłka to wielodrożnica. Do ciekawszych obiektów architektury murowanej z drugiej połowy XIX wieku i początków XX wieku należy budynek, w którym mieści się aktualnie Urząd Gminy Drawsko, pierwotnie będący siedzibą właściciela dóbr ziemskich i tartaku oraz dawne i aktualne budynki szkolne w Drawsku, Drawskim Młynie, Chełście, Kamienniku, Piłce, Pęcownie oraz dawny kościół ewangelicki wraz z pastorówką w Piłce.

*Dom w Kamienniku
Haus in Kamiennik*

*Noteć w Drawsku
Netze in Drawsko*

KRAJOBRAZ

Gmina leży w obszarze Kotliny Gorzowskiej, powstałej z połączenia dolin Warty i Noteci, będącej częścią makroregionu Pradoliny Toruńsko – Eberswaldzkiej. Teren ten cechuje występowanie piasków glaciofluwialnych i pokrywających je wałów wydmych. Sieć hydrograficzną tworzą dwa główne ciek wodne, Noteć oraz rzeka Miała, która z południowego wschodu na północny zachód wykształciła dość wyraźną dolinę, bardziej płaską w kierunku południowo – zachodnim. Na północ od rzeki Miały występują niewielkie dopływy, natomiast na południowy zachód, mniej więcej od wsi Piłka, ciągnie się szeroki pas złożony z niewielkich jezior oraz ich dopływów będących częścią dorzecza Miały. Na południe od Drawsko znajduje się zalesiony obszar wysoczyznowy pozabawiony rzek, wyjątek stanowi jezioro Moczydło.

Krajobraz jest zróżnicowany, miejscami silnie sfałdowany. Pokrywę glebową tego obszaru tworzą mułki, piaski i żwiry rzeczne. Miejscami, wyspowato zalegają płyty torfu, w okolicach Pęckowa występuje glina zwalowa.

Gmina Drawsko położona jest na skraju Puszczy Noteckiej. Obszar puszczy to leśny kompleks o powierzchni 135 tys. ha leżący pomiędzy Wartą a Notecią, od wschodu ograniczony rzeką Wełną. Puszcza Notecka dominuje w krajobrazie gminy, oddając mu swoją naturalność, wielkość i nieskazitelność. Lasy stanowią tu aż 86% powierzchni południowej części gminy. Wśród drzew dominuje sosna zajmując 94,5% ogółu drzewostanu. Ochronie podlega tu fragment olbrzymiego kompleksu leśnego Puszczy Noteckiej obejmujący jeziora w zagłębieniach bezodpływowych, obszary torfowiskowe oraz pola wydmy w południowej części gminy.

W Gminie Drawsko znajduje się 13 jezior o powierzchni do 10 ha oraz Jeziora Piast i Długie – z lustrem wody w granicach 15 ha każde. Większość jezior położonych jest w południowej części gminy pomiędzy wsiami Kwiejce Nowe i Piłka. W części północnej znajduje się tylko jedno jezioro Moczydło sąsiadujące z dużym obszarem torfowiskowym oraz zbiornik na rzece Miała w miejscowości Kamiennik (zalew Kamiennik). Największe zarastanie linii brzegowej obserwuje się na jeziorze Perskim, Warasz i Moczydło. Średnia głębokość większości jezior nie przekracza 5 m. Obecnie zagospodarowywane turystycznie są jeziora: Piast, Moczydło w Marylinie, Jezioro Długie.

Przez gminę Drawsko płyną cztery rzeki: Noteć, Miała, Rudawa oraz Człapia.

*Jezioro Długie w Borowym Młynie
Lange See in Borowy Młyn*

*Słonecznikowe pola koło Drawsko
Sonnenblumen Felder bei Drawsko*

*W Puszczy Noteckiej
Im Netzer Urwald*

WALORY TURYSTYCZNE

Kanał Chełst
Chełst - Kanał

Miała w Piłce
Miała – Flüß in Piłka

Noteć koło Moczydła
Netze bei Moczydła

Noteć, płynąca ze wschodu na zachód stanowi naturalną granicę gminy od północy, wzdłuż meandrującej rzeki zlokalizowane są pola uprawne i pastwiska. Noteć to rzeka o ustroju śnieżno-deszczowym, której maksimum przypada wiosną (przez topnienie śniegów) i latem (wskutek opadów atmosferycznych).

Mniejsze rzeczki przepływające przez gminę: Miała i Rudawa (w górnym biegu zwana Człapią) stanowią jej lewobrzeżne dopływy.

Rzeka Miała, przepływa przez centralną część gminy, a jej zlewnia zajmuje niemal całą powierzchnię gminy. Swoją początek bierze w Gminie Lubasz (na południowy wschód od Drawska) wypływając z Jeziora Kruteckiego. We wsi Moczydła na jazie rzeka Miała dzieli się na dwa kanały: Starą Noteć i Chełstnicę (Rudawę). Człapia płynie wzdłuż zachodniej granicy gminy niemal wyłącznie przez obszary leśne; W dolnym biegu dzieli się na dwa ramiona, z których większe nazywa się Rudawą (łąącząc się ze Starą Notecią na zachód od miejscowości Pełcza), a drugie nazywa się Hamerką.

JEDZMY RYBY

KARP Z PIECZARKAMI

karp o wadze ok. 2 kg.,
łyżka soku z cytryny, łyżeczka sosu Worcester, 50 g. mąki, 30 g. słoniny
20 g. cebuli,
10 dag. pieczarek, łyżka posiekanej natki, 2 łyżki białego,
wytrawnego wina (niekoniecznie),
1/4 l. bulionu z kostki, biały pieprz, sól, łyżka mąki (do zagęszczenia sosu),
2 łyżki śmietany, 50 g. masła do smażenia.

Karpia oczyścić, wypatroszyć, umyć. Odkroić głowę i ogon. Pokroić na dzwonki. Każdy posolić i obtoczyć w mące. Kawałki ryby usmażyć na maśle z jednej strony. Następnie przewrócić je na drugą stronę i wstawić do piekarnika nagrzanego do temp. 150 st. C. Piec 10-15 minut. Słoninę i obraną cebulę pokroić w kostkę. Pieczarki oczyścić. Wyjąć rybę, przełożyć ją na nagrany półmisek, przykryć. W sosie pozostałym po pieczeniu ryby podsmażać słoninę i cebulę. Dodać posiekaną natkę i pieczarki. Zalać białym winem, dodać bulion i chwilę pogotować. Przyprawić sokiem z cytryny, pieprzem i sosem Worcester, dusić ok. 5 minut. Sos zagęścić mąką. Zagotować. Na końcu dodać śmietanę.

*Wał przeciwpowodziowy w Moczydłach
Hochwasserdamm bei Moczydła*

*Chrystus Frasobliwy z Pilki
Christus in Elend in Pilka*

Szlaki znakowane piesze

Przez teren Gminy przebiegają dalekobieżne szlaki piesze PTTK.

Szlak pieszy żółty PTTK, tzw. „szlak nadnotecki” o przebiegu ogólnym *Ostroróg – Sieraków – Wieleń – Piła Kalina – Nakło – Bydgoszcz*, długości całkowitej 268,8 km.

Na terenie gminy Drawsko szlak ten przebiega przez jej południową część, łącząc następujące miejscowości:

- 66,5 km Kobusz, skrzyżowanie ze szlakami pieszymi o numerach 3522 n, 1814z
- 72,6 km Piłka (PKS)
- 78,1km Marylin
- 86,7 km Potrzebowice

Szlak ten przecina zalesione wydmy, przy szlaku leży najwyższy szczyt gminy - 84,5 m n.p.m. Szczególnie malownicze są okolice dawnej wsi Kobusz (poza terenem gminy). Wieś Kobusz założona została w roku 1738 i ponownie w 1746; liczyła wówczas 6 gospodarstw. W okresie swojego największego rozkwitu liczyła 150 mieszkańców, potem stopniowo malała liczba ludności: w 1908 żyły w niej 94 osoby, w 1910 r. tylko 72. Istniejąca we wsi szkoła została zamknięta po II Wojnie a jej wyposażenie przewieziono do Chojna. Stopniowo zostały rozebrane wszystkie budynki a teren dawnych pól zalesiony.

Obecnie o istnieniu wsi świadczy niewielki cmentarz na pagórku, gdzie zachowało się kilka nagrobków w charakterystycznej formie ściętego pnia drzewa. Cmentarz jest uporządkowany a na każdym grobie pali się mała lampka. Obok cmentarza przy rozstaju dróg leży duża łąka a na niej rośnie samotna grusza.

Odcinek szlaku Kobusz – Piłka ma długości 6,1 km. Wiedzie przez piaszczyste monotonne leśne tereny.

Odcinek Piłka – Marylin ma 4,5 km długości. Jest ciekawy ze względu na przebieg szlaku wzdłuż Miały, po drodze przejdziemy po spróchniałym mostku na drugą stronę rzeki, minimy samotne gospodarstwo po lewej stronie a następnie wysokim brzegiem rzeki będziemy podążać do Marylina. Przed Marylinem z wysokiej skarpy wypływają malownicze źródła dopływów Miały.

*Skrzyżowanie szlaków turystycznych w Kobuszu
Knotenpunkt der Wanderwege in Kobuszu*

*Żółty szlak turystyczny przez Puszcze Notecką
Gelber Wanderweg in Netzer Urwald*

*Kładka na szlaku turystycznym w Piłce
Steg auf dem Wanderweg in Piłka*

Leśne drogowskazy
Wegweiser im Wald

Na szlaku rowerowym
Auf dem Radweg

Na szlaku rowerowym przed Kwiejcami
Auf dem Radweg vor Kwiejce

Kolejny szlak dalekobieżny to **szlak niebieski** dalekobieżny PTTK o przebiegu ogólnym *Ujście – Czarnków – Sieraków – Międzychód – Pszczew – Zbąszyń – Kaszczor – Leszno – Góra – Wąsosz*, długości całkowitej 365,2 km.

Na terenie gminy Drawsko szlak ten przebiega przez następujące miejscowości:

- 65,3 km Miały
- 69,7 km Marylin
- 75,8 km Kobusz, skrzyżowanie ze szlakiem 204y

Najładniejszy jest odcinek szlaku od Kobusza do Marylina. Wiedzie on wśród wysokich wydm, częściowo wylesionych, dzięki czemu mamy rozległe widoki. Szlak wiedzie utwardzoną drogą leśną, jest dostępny także dla rowerów. Oczywiście jak to w Puszczy Noteckiej znajdują się piaszczyste odcinki, gdzie będziemy musieli prowadzić rower. Zbliżając się do Marylina szlak nasz łączy się ze szlakiem żółtym (szlak notecki). Z Marylina szlak prowadzi drogą asfaltową do Miał.

Szlaki znakowane rowerowe

1. Szlak rowerowy czerwony Drawsko – Pęckowo – Piłka – Marylin, 24 km
2. Szlak rowerowy żółty: Drawsko – Moczydła – Kamiennik - Kwiejce - Borzysko Młyn - Piłka-Pęckowo – Drawsko,
3. Szlak rowerowy czarny: Drawsko (Abisynia)- Leśnictwo Kaczeniec-Borzysko Młyn,
4. Szlak rowerowy – niebieski (34km): Drawsko – Kamiennik – Kwiejce – Piłka – Drawsko,

Przebieg szlaków rowerowych podano zgodnie z informacjami na stronie internetowej gminy; w terenie trudno odnaleźć przebieg części z nich, brakuje znaków szlaku, nie zawsze kolorystyka znaków jest zgodna z ogólnymi informacjami. Przebieg szlaków jest na tyle prosty, że można sobie poradzić bez znakowania. Dokładny ich przebieg można prześledzić na stronie internetowej www.ngrturystyka.pl

Szlaki kajakowe

Dobrym szlakiem kajakowym jest rzeka Noteć. Na terenie gminy zlokalizowana jest przystań YNDZEL, z której można rozpocząć swoją

kajakową przygodę z Notecią. Spływ można rozpocząć także na śluzie od Drawskiego Młyna, mijając śluzę w Krzyżu popłynąć dalej aż do Drezdenka, mijając po drodze potężne betonowe jazy w nurcie rzeki.

Ciekawym ale trudnym szlakiem kajakowym jest rzeka Miałą na odcinku (16 km): Marylin – Piłka – Dzika Dolina – Brokowo – Kamiennik – Chełst.

Na terenie gminy działa wypożyczalnia kajaków w Marylinie, spływy Miałą oferuje wypożyczalnia Kotwica z bazą w Mężyku oraz Miałach.

JEDZMY RYBY

SUM W KWAŚNEJ KAPUŚCIE

1,2 kg suma
 1,2 kg kwaśnej kapusty, 120 g wędzonej słoniny, 80 g cebuli,
 30 g smalcu domowego
 80 g obranych pomidorów (mogą być mrożone lub obierane z puszki,
 ale nie koncentrat!)
 160 g papryki świeżej w strąkach, 20 g papryki mielonej, pieprz, sól,
 0,3 l kwaśnej śmietany

Na zasmażkę:

20 g smalcu domowego, 50 g maki, 1/2 paczka koperku

Do podlania na wydaniu:

0,05 l śmietany, 10 g roztopionego smalcu, 2 g mielonej papryki

Rybę oprawić. Ostrożnie solić ze względu na sól zwarta w kapuście. Kapustę wypłukać, aby nie była zbyt kwaśna lub słona. Słoninę pokrajana w kostki zeszklić, dodać posiekana cebule, trochę smalcu, paprykę pokrajana w talarki, wsypać szybko paprykę mieloną, zamieszać i natychmiast dodać kapustę, popieprzyć i dusić na małym ogniu ok. godziny. ze smalcu i maki przyrządzić zasmażkę i dodać do niej drobno posiekany koperek. Zaciągnąć tym duszona kapustę. Dodać do kapusty filety rybne i dusić pod przykryciem w piecyku ok. 20 min. Na koniec dodać śmietaną i raz zagotować. Podawać na półmisku, na który najpierw wyklada się kapustę, na nią filety. Polewa się to śmietaną i stopionym smalcem z papryką. Z reszty suma można zrobić galarete, zwykłym sposobem robienia rybnej galarety.

*Kajakiem po Noteci
Mit dem Kajak auf der Netze*

*Kajakiem po Noteci
Mit dem Kajak auf der Netze*

*Przystań kajakowa w Kamienniku
Anlegestelle in Kamiennik*

*Starorzecze Noteci
Altarm der Netze*

OCHRONA PRZYRODY

Na terenie gminy Drawsko spotkamy różnorodne formy ochrony przyrody, począwszy od obszarów sieci Natura 2000, przez rezerваты po pomniki przyrody. Największy obszar zajmuje Puszcza Notecka, która stanowi obszar chronionego krajobrazu „Puszczy Noteckiej”, równocześnie jest obszarem Natura 2000 o nazwie Puszcza Notecka (PLB 300015).

Drugim obszarem chronionego krajobrazu jest dolina Warty i Dolnej Noteci (zaledwie 3,7 ha na terenie gminy Drawsko).

W gminie występuje 10 pomników przyrody, wśród których największą grupę stanowią głazy narzutowe – 6 sztuk oraz 4 drzewa, a także lasy glebochronne, wodochronne i badawcze.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU „PUSZCZA NOTECKA”

Obszar ten utworzony został w 1998 roku. Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza Notecka” zajmuje powierzchnię 58 170 ha i rozciąga się na terenie gmin: Wronki (powiat szamotulski), Drawsko, Wieleń, Lubasz, Połajewo (powiat czarnkowsko – trzcianecki) i Ryczywół (powiat obornicki). Udział lasów w ogólnej powierzchni osiąga poziom 82,2%, udział wód – zaledwie 2,8%. Obejmuje on część Pojezierza Poznańskiego i Kotliny Gorzowskiej; w skład obszaru wchodzi znaczna część Puszczy Noteckiej z doliną rzeki Miały.

W systemie obszarów przyrodniczych regionu teren Puszczy Noteckiej łączy ze sobą dwa korytarze o znaczeniu międzynarodowym: Dolinę Noteci i Dolinę Warty.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza Notecka” wyróżnia się krajobrazem leśnym, sztucznie wprowadzonym na rozległych polach wydmowych. Puszcza jest zaliczana do regionów intensywnego rozwoju gospodarki leśnej. Najciekawsze elementy przyrodniczo-krajobrazowe tego obszaru stanowią: kompleks wydm śródlądowych, jeden z największych w Europie, rynnowa dolina rzeki Miały z licznymi jeziorami, duża powierzchnia borów sosnowych, bogata fauna z rzadkimi gatunkami zwierząt, m.in. wilk, bóbr, żuraw i rybołów.

Obszar Natura 2000 „Puszcza Notecka” PLB300015. Obszar stanowi zwarty, jednolity kompleks leśny w międzyrzeczu Noteci i Warty, będącym częścią pradoliny Eberswaldsko-Toruńskiej. Jest to najwięk-

*Ubogie lasy Puszczy Noteckiej
Arme Wälder im Netzer Urwald*

*Miały w górnym biegu
Oberfluss des Miala - Fliesses*

*Jezioro Białe
Biala - See*